

4. Аптекарь С. Стратегия развития предприятия: зарубежный опыт, разработка и особенности внедрения в Украине / С. Аптекарь, И. Шестова // Вісник ТАНГ. – Тернопіль. – 2001. – № 18. Ч. 2. – С. 18–22.

5. Бабій О.М. Стратегія розвитку підприємств в ринкових умовах господарювання (на прикладі підприємств автотранспортної галузі): Автореф. дис... канд. екон. наук. – Одеса: Одеський держ. екон. ун-т, 2003. – 19 с.

6. Балацкий Е. Экономический рост и технологические ловушки // Общество и экономика. – М., 2003. – № 11. – С. 53–77.

7. Бельтюков Е.А. Выбор стратегии развития предприятия: Учеб. пособие / Е.А. Бельтюков, Л.А. Некрасов. – Одесса: ОНПУ, 2002. – 280 с.

УДК 330.01

С.В. ФЛЕНТИН

Хмельницький національний університет

МОНІТОРИНГ РОБОТИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА КРИТЕРІЄМ РОЗРАХУНКОВОЇ ВАЛОВОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

На основі аналізу існуючих статистичних показників запропоновано запровадження щоквартального моніторингу роботи підприємств промисловості за критерієм індексу розрахункової валової доданої вартості

Based on analysis of existing statistical indicators suggested the introduction of quarterly monitoring of industrial enterprises by the criterion index estimated gross value added.

Вступ. На сьогодні у Хмельницькій області діє 2965 промислових підприємств, на яких працює майже 62 тис. працівників (без чисельності працівників, зайнятих на малих підприємствах) [4]. У промисловості зосереджено основних засобів на суму понад 17 млрд грн (40,8 % від основних засобів, зосереджених в економіці області), реалізується продукції на суму понад 11,1 млрд грн (за 2008 рік), виробляється понад чверть від загальної валової доданої вартості економіки області. Значимість промисловості для економіки області підтверджують дані наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники роботи промислових підприємств Хмельниччини (% до загального по області)

Показник	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Валова додана вартість промисловості в загальному обсязі валової доданої вартості	31,6	30,7	28,2	23,0	22,3	21,2	19,4	24,5	27,2	27,5
Основні засоби промисловості	...	25,7	29,0	27,6	27,8	27,0	33,0	38,2	37,1	40,8
Випуск промислової продукції у загальному обсязі випуску (в основних цінах)	51,4	37,8	35,8	38,5	37,7	37,5	35,8	40,0	42,0	42,0

Основним динамічним статистичним показником, який характеризував роботу промисловості до кінця 2008 року був “Темп зростання (зменшення) обсягу промислової продукції (робіт, послуг) у відсотках до відповідного періоду попереднього року”. Зазначений показник розраховувався, як по області в цілому, так і в розрізі районів, міст обласного значення та підприємств.

Цей показник, відповідно до постанови КМУ від 20.06.2007 р., № 833 “Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя” [2], включений до переліку показників за якими проводиться комплексна оцінка результатів соціально-економічного розвитку регіонів України. Серед 27 регіонів країни за темпом зростання обсягу промислової продукції Хмельниччина у 2007 році (114,5 %) займала 8-ме місце, а у 2008 році (99,4) – посіла 16-те місце.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 30.09.2007 р., № 287/2007-р “Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку районів” [4] запроваджено оцінку соціально-економічного розвитку районів та аналіз динаміки соціально-економічного стану міст обласного значення. За підсумками 2008 року за показником “Темп зростання (зменшення) обсягу промислової продукції (робіт, послуг) у відсотках до відповідного періоду попереднього року” перші три місця відповідно зайняли Старосинявський (222,9 %), Шепетівський (124,9 %), Красилівський (113,7 %) райони, а також міста Кам’янець-Подільський (140,6 %), Славути (118,2 %) та Хмельницький (99,7 %).

Держкомстатом України з початку 2009 року запроваджено нову методологію розрахунку індексу промислової продукції відповідно до міжнародних стандартів [3]. Зазначений індекс характеризує зміну створеного у промисловості обсягу валової доданої вартості. В основу методології покладено загальноєвропейський метод так званого постійного набору товарів, який є рекомендованим Статистичною комісією ООН.

Держкомстат України не передбачає розраховувати зазначений індекс по районах та містах, підприємствах, а лише починаючи з рівня області в цілому.

Крім того, органи статистики не надають показники роботи в розрізі конкретних підприємств, посилячись на Закон України “Про державну статистику” [1] та на конфіденційність цієї інформації.

На сьогодні неможливо контролювати, а значить і впливати на роботу підприємств промисловості на рівні районів, міст обласного значення, а значить, і області в цілому. Назріла гостра необхідність в отриманні інформації для службового користування про основні показники роботи промисловості в розрізі підприємств області. Слід зазначити, що найбільш ємними показниками, які характеризують створювану валову додану вартість, є фактичні обсяги виплаченої заробітної плати, сплачених податків та отриманого прибутку. У цих показниках закладені відповідно інтереси найманих працівників, держави та власників підприємств [5] (табл. 2).

Таблиця 2

Економічні інтереси основних суб'єктів ринку	
Суб'єкт	Економічний інтерес основних суб'єктів ринку
Держава	Забезпечення сталого розвитку. Прибуткова робота підприємств. Збільшення податкових надходжень. Підвищення доходів та зайнятості населення
Власники підприємств	Високі прибутки. Досягнення довгострокової конкурентоспроможності. Гарантії стабільності з боку держави
Наймани працівники	Стабільна робота. Висока зарплата. Надійний соціальний захист

Для виправлення ситуації, що склалася, пропонується для характеристики роботи промисловості ввести додатково такий показник, як індекс розрахункової валової доданої вартості, розрахунок якого проводити на рівні області, районів, міст обласного значення та підприємств з врахуванням індексу інфляції згідно формули:

$${}^2_{AAA} = \frac{AAA_c}{AAA_a \cdot {}^2_z} \quad (1)$$

де ${}^2_{AAA}$ – індекс валової доданої вартості; AAA_c – валова додана вартість у звітному періоді; AAA_a – валова додана вартість у базовому періоді (відповідному періоді попереднього року); ${}^2_z$ – індекс інфляції звітного періоду до базового періоду.

Таблиця 3

**Показники щоквартального моніторингу роботи підприємств промисловості області
(розраховуються щоквартально з наростаючим підсумком до початку року)**

Район (місто обласного значення). Код, назва та адреса підприємства	Кількість найманих працівників, осіб	Вартість основних засобів, тис. грн	Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), тис. грн	Валова додана вартість, тис. грн			
				Оплата праці найманих працівників	Податки та відрахування з зарплати до Пенсійного та інших фондів	Чистий прибуток	Всього
Район (місто обласного значення)							
Код, назва та адреса підприємства							
...							
Код, назва та адреса підприємства							
Всього по району (місту обласного значення)							
Разом по області							

Слід зазначити, що у формулі (1) валова додана вартість розраховується як сума оплати праці найманих працівників, податків та відрахувань до Пенсійного та інших фондів, а також чистого прибутку підприємств.

З метою розрахунку індексу валової доданої вартості пропонується запровадження щоквартального моніторингу роботи підприємств промисловості для службового користування. З цією метою на основі даних Головного управління статистики в області, Державної податкової адміністрації в області, Головного управління Пенсійного фонду України в області, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності готувати інформацію згідно наступної табличної форми (табл. 3).

Висновки. У запропонованій формі показники “кількість найманих працівників” та “вартість основних засобів” характеризують кадровий та виробничий потенціал підприємства, “обсяг реалізованої продукції” та “валова додана вартість” – результати діяльності підприємства. На основі зазначених показників можна розрахувати показники ефективності роботи підприємств – продуктивність праці та фондівіддачу.

Запровадження щоквартального моніторингу роботи підприємств промисловості, введення додаткового критерію оцінки їх діяльності (індекс валової доданої вартості), дасть змогу знати дійсний стан підприємств, що дозволить організувати системну роботу щодо поліпшення показників роботи підприємств промисловості, особливо державної та комунальної форм власності, а також акціонерних товариств з державною часткою понад 25 %. Крім того, при необхідності, згідно методики моніторинг можна проводити і для інших видів діяльності реального сектору економіки: сільського господарства, будівництва, транспорту, зв'язку тощо.

Література

1. Закон України “Про державну статистику”.
2. Постанова КМУ від 20.06.2007 р., № 833 “Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя”.
3. Наказ Держкомстату України “Про затвердження Методики розрахунку інтегрального індексу виробництва (враховуючи індекси промислової та будівельної продукції)” від 2.08.2005 р., № 224.
4. Розпорядженням голови облдержадміністрації від 30.09.2007 р., № 287/2007-р “Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку районів”.
5. Флентін С.В. Оцінка розвитку економічних систем за критерієм валової доданої вартості // Вісник Технологічного університету Поділля. – № 3, 2004. – Т. 1.
6. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2008 рік. Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2009.

Підп. до друку 6.10.2009. Ум. друк. арк. 32,20. Обл.-вид. арк. 31,87
Формат 30×42/4, папір офсетний. Друк різнографією
Наклад 115, зам. № 305/09

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету” та редакційно-видавничим центром Хмельницького національного університету 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (8-0382) 72-83-63